

Närkontakt med bygdens arkeologi

Visste ni att Söderåsen hyser Sveriges största fornlämningsområden? Att här etablerades bosättningar redan för 4000 år sedan. Att här finns rester av forntida åkrar i form av odlingsrösen och att cirka 50 % av Nationalparken är klassad som fossil åkermark med närmare 5000 sådana rösen.

Detta berättade Bertil Helgesson för en nyfiken åhörarskara på Midgård i Röstånga. Bertil är Röstångason från Kolema men sedan 30 år professionell arkeolog med arbetsplats bl.a. i Kristianstadsområdet. Att Bertil skulle bli arkeolog insåg nog hans far då Bertil redan som liten i samband med potatisplockning samlade ihop nästan lika mycket sten och flinta som potatis. Arkeologi som yrkes- och forskningsområde, menade Bertil har nog personifierats hos de flesta antingen som Gustav VI Adolf, sittande i en grop med något etruskiskt föremål i handen, eller som Indiana Jones, som med en djungelkniv i högsta beredskap hittar ett bortglömt tempel långt inne i urskogen. Verkligheten ser dock helt annorlunda ut och vi fick nu en grundläggande inblick i arkeologins arbetsmetoder och Bertil berättade att de flesta lämningarna ligger ytligt och hittas t.ex. vid plöjning. Att inbilla sig att man ofta hittar guld-föremål och skelett är helt felaktigt. De allra vanligaste fynden är mycket enkla som flinta och pilspetsar men för det skarpa ögat och den erfarne arkeologen kan dessa föremål ge fantastisk information om tidpunkt, teknologier och vardaglig användning. Inte sällan är det arkeologiska "soptippar" man gräver i och här kan man även hitta sädeskorn som talar om vad man odlade och åt. Vi fick se bilder på tids-typiska föremål av flinta men också mynt slag-na av Sven Tveskägg och smycken funna vid utgrävningarna vid Up-påkra. Vi fick också veta att de megalitgravar och hållkistor som finns i Skåne är en del av ett mycket större kulturområde som sträcker sig långt utanför Sveriges gränser (t.ex. Stone-henge i England).

Som de flesta känner till har fornlämningar lagstadgat skydd. Detta innebär att om ett område med fornlämningar skall bebyggas skall arkeologer först genomföra en dokumentation varefter föremål insamlas, katalogiseras och bevaras. Sedan kan man gå tillbaka och få information om platsen genom rapporter med illustrationer och fotodokumentation.

Röstånga är väl representerat när det gäller fornlämningar och Bertil berättade om hur Röstångabon CG Fors fick ihop en gigantisk samling föremål genom att finkamma åkrarna i samband med plöjning och harvning. Riktigt intressant för Kulturföreningen var informationen om att man hittat rikligt med boplatser från jägarstenåldern på småöar längs Lilla Bäl-janeå. Detta lägger ytterligare en dimension till det arbete Kulturföreningens cirkelverk-samhet lägger ner på att dokumentera detta vattendrags natur- och kulturhistoria.

Så kom Bertil in på sin barndoms marker i Kolema och att namnet skulle kunna antyda att man här sysslat med både kolning och järnhantering. Enligt Bertil finns här tydliga indikationer på gamla gravplatser i området. Några närvarande Kolemabor spetsade öronen lite extra då Bertil berättade att det också sannolikt har funnits en borg i Kolema med strate-gisk placering och kontroll över sänkan mellan Kolema och Röstånga.

Gunnar Andersson

Vid den efterföljande diskussionen till kaffet fick Bertil Helgesson, här i mitten, försöka reda ut vems av herrarnas släkt som en gång suttit som härskare på borgen i Kolema.